

ЗМІНА ОСОБИСТІСНИХ ХАРАКТЕРИСТИК МАГІСТРАНТІВ ВНАСЛІДОК ТРЕНІНГУ ТОЛЕРАНТНОСТІ

А.Г. Скок

кандидат психологічних наук, доцент кафедри загальної,

вікової та соціальної психології імені М.А. Скока

Національний університет «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка.

Не викликає сумніву той факт, що в Україні, як і в інших країнах світу, освіті належить роль провідного фактору в забезпеченні розвитку людини. При цьому якість вищої освіти багато в чому залежить від викладачів ЗВО, рівня їхньої наукової, методичної та комунікативної компетентності. Важливою умовою для розвитку конкурентоздатності фахівців є не тільки певний обсяг знань, але й наявність психологічних характеристик, які забезпечують успішність у майбутній професійній діяльності. На нашу думку, як викладачу, так й студенту-магістранту, необхідна сформована комунікативна компетентність, яка тісно пов'язана з толерантністю особистості.

Інтерес до питань формування толерантної особистості зумовлений запитом соціальної практики, потребою студентів-магістрантів в особистісному зростанні. Встановлено, що комунікативна толерантність є соціально та особистісно значущою цінністю у майбутній діяльності магістрантів з фаху «Психологія».

Мета нашого дослідження полягала в апробації тренінгу комунікативної толерантності, а предметом дослідження стало вивчення особистісних характеристик магістрантів, які змінюються в процесі психологічного впливу. Вибірку склали магістранти Інституту психології та соціальної роботи Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка (м. Чернігів). Для проведення дослідження, спрямованого для виявлення особистісних детермінант толерантності, нами були використані методика діагностики комунікативної толерантності В. Бойка, опитувальник «ІНТОЛ», який дозволяє вимірювати у досліджуваних співвідношення

інтолерантності / толерантності особистості, а також опитувальник Г. Солдатової, Л. Шайгерової, О. Шарової «Риси толерантної особистості». Методики були проведені двічі: до і після проведення тренінгу, який проводився протягом 2-х місяців (8 занять по 2 години кожні).

У процесі тренінгової роботи було зафіксовано збільшення наступних показників магістрантів: рівень загальної толерантності, рівень комунікативної толерантності та всіх її складових, а також здатність до співчуття (до тренінгу – 10,5%, після – 21% опитаних), терпіння (до тренінгу 18%, після 28%), довіра (22% та 24%). Багато показників толерантності особистості не змінились, а саме: гуманізм, почуття гумору, альтруїзм, вміння слухати, терпимість до розбіжностей.

Головними досягненнями проведеного тренінгу толерантності є розширення уявлень магістрантів про те, якою є толерантна та інтолерантна особистість, які їхні риси. Толерантність – це не поступка, поблажливість чи потурання. Толерантність – це, передусім, активна позиція, що формується на основі визнання універсальних прав та свобод людини. Серед головних рис толерантної особистості були виявлені наступні: терпимість до рис характеру, поведінки інших, наявність потреби у взаємодії з іншими, бажання допомогти людям, розуміння та позитивне ставлення до них, ненав'язування своєї думки, емпатія, здатність до зміни власних установок та ін.

Результати дослідження показали, що застосування тренінгу толерантності включає реалізацію таких соціально-психологічних умов:

- а) оволодіння знаннями, що розкривають сутність толерантності студента;
- б) оволодіння уміннями та навичками аналізу власної толерантності та психологічних чинників, що впливають на її становлення;
- в) оволодіння уміннями та навичками толерантної взаємодії, що сприяє підвищенню рівня особистісної толерантності.

Професійна підготовка спеціалістів включає комплекс таких форм занять як лекції, семінарські та практичні, навчальні та виробничі практики. Але для професійної підготовки сучасного фахівця, особливого значення набувають

інтерактивні форми і методи навчання, адже що сучасна діяльність передбачає не стільки знаннєвий, скільки компетентнісний аспект, пов'язаний з ціннісними установками та вміннями взаємодіяти у команді (або з іншими людьми). Тому важливе місце у системі підготовки магістрантів-психологів посідають саме тренінгові технології. Ефективним, як показує наш досвід, став тренінг толерантності. Даний тренінг – це рух від розуміння толерантності як універсального принципу людської життєдіяльності до усвідомлення необхідності бути толерантним – через засвоєння цінностей та принципів толерантної поведінки – до побудови толерантної поведінки у професійній діяльності.

Для роботи з магістрантами найдоцільнішим використовувати діяльнісно-орієнтовану технологію, оскільки в цьому віці формується конативний компонент толерантності (співробітництво), а також пов'язані з ним параметри толерантності (вміння вести діалог, навички спілкування та ін.).